

ЎҚУВЧИЛАР ФАОЛЛИГИНИ ЖАДАЛЛАШТИРИШГА ҚАРАТИЛГАН ТАЪЛИМ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ

Режа:

- 1. Педагогнинг инновацион фаолияти*
- 2. фанлар бўйича машғулотларни ташкил этишда
инновацион фаолиятни ташкил этиш*

- Пифагор (VI в. до н. э.) тўғри ва самарали таълим жараёни ўқитувчи ва ўқувчининг ҳар бирининг хоҳишига асосангина ташкил қилиниши керак.
- Демокрит (460—370 до н. э.) ақлий салоҳиятни шакллантиришга алоҳида эътибор билан қараган, яхши ўқитувчи ўқувчида номаълум нарсалар моҳиятини англашга бўлган қизиқишни ривожлантириш лозим, болаларда бурч ва масъулият ҳиссини тарбиялаши керак, деб айтган.
- Сўкрат (470/469 – 399 до н. э.) ўз ўзини англашни инсон қобилиятларини рўёбга чиқаришнинг энг аниқ йўли деб билган. Унинг таълим ва тарбиядаги энг муҳим кашфиёти – “майевтика” ҳисобланади. Унда диалектик баҳс жараёнида ўқитувчининг мақсадли қўйилган саволлари орқали «ҳақиқат»га эришилади.
- Платон (427–347 до н. э.) эса эстетик тарбияга алоҳида аҳамият берган. Эстетик тарбияда музыка, шеърят, рақс, ўйинлар болада ижодийликни ривожлантирувчи омиллар эканлиги таъкидлаган.
- Сенека (4 до н. э. — 65 н. э.) таълим энг аввало мустақил фикрлашга қодир бўлган инсонни тарбиялаши лозим деб ҳисоблаган. Шу боис, у «ўқувчининг хотираси эмас, балки унинг ўзи гапириши лозим», деб айтган.
- Квинтилиан (42 — ок. 118) таълим беришда махсус ташкил этилган мактабларни ёқлаб чиққан, унинг фикрига кўра мана шундай таълим жараёнида «рақобат» мавжуд бўлиб, бундай рақобат истиқбол ютуқлар омили эканлиги кўрсатилган. Шунингдек, олим риторикада ўқитувчига баъзан атайлаб «хато» сўзлашни буюрган, мазкур хатоларни топишга ўқувчилар диққатини қаратган.

- **Мишель Монтень** (1533—1592) кўпроқ ўқувчилар гапириши, ўқитувчи эса кўпроқ эшитиши лозим, деб ҳисоблаган. Ўқувчиларни атроф муҳит ва ундаги ҳодисаларга эътиборли бўлишга чақирган, ҳар бир ахборотни синаб кўриш, ахборотларга кўр кўрона ишонавермасликка ундаган. Унинг фикрига кўра педагогикада авторитетлар мавжуд эмас.
- **Рене Декарт** (1596—1650) ўқувчиларни максимал даражада мустақил фикр қилишга чақирган.
- **Ян Амос Коменский** (1592—1670) ўзининг «Буюк дидактика» асарида болани ўқитиш ва тарбиялаш унинг миёсига ранг-баранг муаллифларнинг сўзлари, фикрлари, қарашлари, айтган гапларидан иборат бўлган маълумотларни мажбурий киритиш эмас, балки болада барча нарса ва ҳодисаларни англаш қобилиятини шакллантириш эканлигини уқтиради. Шу боис, олим оламга бошқаларнинг “кўзи” билан қарашга ўргатувчи, бошқалар ақли билан яшашга ўргатувчи тизимларини танқид остига олади.
- **Ж.-Ж. Руссо** (1712—1778) болаларда ўзига хос англаш, кўриш ва хис қилиш усули мавжудлиги ҳақида сўзлайди ҳамда мана шу болалар усулини катталар усули билан алмаштирилишига қарши чиқади. Олим, «агар ўқитувчи боланинг сайи-ҳаракатларига сўзсиз бошқарувчилик қилаётган бўлса, боланинг боши унга керак бўлмай қолади», дейди. Таълимнинг мақсади, унинг фикрига кўра, билимларни кўр-кўрона бериш эмас, балки болани зарур бўлганда мана шу билимларни топишга ўргатишдир.
- **И. Г. Песталоцци** (1746—1828) инсоннинг ўзига хос индивидуал хислатлари билан боғлиқ ҳолда таълим ва тарбия жараёнини ташкил қилинишини ёқлаб чиққан, таълим инсонни фикрлашга ўргатиши лозим, деб ҳисоблаган, таълим боладаги мавжуд имкониятларни рўёбга чиқариши тарафдори бўлган, мазкур имкониятларни ўлдирилишига қарши чиққан.
- **А. Дистервег** (1790—1866) эса ўқитувчи болани ўқишга ва билим олишга ундаши ва ўргатиши эмас, балки унинг ҳаётий фаолиятини ташкиллаштириш лозим деб ҳисоблаган.
- **Дж. Дьюи** (1859—1952) «прогрессив» концепциянинг муаллифи сифатида таълим ёшларнинг фаоллигини ривожлантирувчи омил бўлиб хизмат қилиши лозим, деб айтган. Ахборотнинг узатилишини эса фикрлаш қобилиятини ўстирувчи восита деб билган, шу боис, ахборот ёшлар унга муҳтож бўлган вақтдагина узатилиши лозим деб айтган.

Ян Амос Коменский
(1592-1670й)
Чех педагоги ва
файласуфи

Я.А.Коменскийнинг дидактик тизими ўта гуманистик бўлиб, билим бериш ва билим олиш жараёнини бошқариш ўқитувчилар томонидан амалга оширилади дейилгани билан, билим олиш тўла талабалар ихтиёрида бўлиши керак, деб ҳисоблаган. Яъни , талабалар билим олгилари келсагина, уларга билим бериш лозим.

И.Ф. Гербартнинг фикри бўйича, мактабнинг асосий вазифаси ўқувчиларни ақлий ривожлантириш, яъни уларга билим беришдан иборат бўлмоғи лозим. Ахлоқий тарбиянинг барча масалаларини оила ҳал қилиши керак.

Иоганн Фридрих Гербарт.
(1776-1841 й.)
немис психологи ва
педагоги

Джон Дьюи
(1859-1952)

XX аср бошларида америкалик файласуф, психолог ва педагог Джон Дьюи дарсда ўқитувчи эмас, ўқувчи фаол бўлмоғи лозим деб чиқди. У китобдаги билимларни қуруқ ёд олиш ҳеч нарсага олиб бормади, аксинча, ўқувчиларни ўқишдан совутиб, тафаккурини занглатади деб таъкидлаган. Дьюининг таълим тарбияга қўшган асосий ҳиссаси – бу “ақл юритишнинг тўлиқ жараёни”дир.

Нималарга ўқитиш?

Нима учун ўқитиш?

Қандай ўқитиш?

Қандай қилиб
натижага
эришиш?

Педагогик инновация – ўқитиш жараёнини ривожлантирувчи ва унинг натижалчилигини таъминловчи таълим тизимидаги ҳар қандай янгилик

Педагогик инновацион фаолият – таълим жараёни мақсадлари, мазмуни, методлари, шакллари, воситалари, технологиялари, менежменти ва ташкилий масалаларидаги ҳар қандай замонавий ўзгаришлардир.

Педагогик инновациянинг уч асоси –

Ижтимоий-иқтисодий

Педагогик-психологик

Ташкилий-бошқарув

Инновацион педагогика – педагогик технологияларни мунтазам такомиллаштириш жараёни, педагогик таълим мазмунини бойитиш, мазкур мақсадга педагогик методлар, воситалар ва услубларни максимал даражада таълим жараёнида қўллашдир. Инновацион педагогика – таълим тизимида ҳар қандай ижобий натижалиликка олиб келувчи янги тизимлар ва йўналишлар бўлиб, уларни сифатли ва охириги махсулотни ишлаб чиқаришга сафарбар этишдир.

Ўқитувчининг педагогик жараёндаги асосий вазифаси

-БОШҚАРУВЧИЛИК

- Ўқитувчи шахс ва жамоанинг шаклланиши, ривожланиши, билим олиши, тарбияланиши жараёнини бошқаради.

БОШҚАРИШ - йўналтириш, вазифа қўйиш, ўргатиш,
ёрдам бериш, қўллаб-қувватлаш;

маслаҳат бериш, раҳбарлик қилиш,
кузатиш, талаб қилиш, кўрсатма бериш;
рағбатлантириш, баҳолаш.

Педагогик технологиянинг методологик сифатларидан бири бошқарувчанликдир.

- **Бошқарувчанлик:**
- мақсадлар қўйиш;
- режалаштириш;
- ўқитиш жараёнини лойиҳалаш;
- қадам бақадам ташхис қўйиш;
- натижага тузатиш киритиш мақсадида восита ва методларни ўзгартириш.